

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 2015, Αρ. 2 (2015)

Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά, στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή: Πρακτικά 5ου Συνεδρίου

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ Π.Τ.Δ.Ε.
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΨΥΧΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

5^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 19-21 Ιουνίου 2015

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και
Θρησκευμάτων

« Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά,
στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή »

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2016

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Παπαδάτος Γιάννης
Πολυχρονόπουλου Σταυρούλα
Μπασιτέα Αγγελική

ISSN: 2529-1157

ΑΘΗΝΑ

Στάση των γονέων απέναντι στη Συμβουλευτική

Χρυσή Τσουντα

doi: [10.12681/edusc.378](https://doi.org/10.12681/edusc.378)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τσουντα Χ. (2016). Στάση των γονέων απέναντι στη Συμβουλευτική. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2015(2)*, 1487–1493. <https://doi.org/10.12681/edusc.378>

Στάση των γονέων απέναντι στη Συμβουλευτική

Χρυσή Τσουντα
Ψυχολόγος M.Sc.
tsounta@gmail.com

Περίληψη

Οι περισσότεροι γονείς που ζητάνε συμβουλευτική, είναι προσανατολισμένοι στο να λάβουν σαφείς οδηγίες αντιμετώπισης μιας κατάστασης, που έχει αναχθεί σε πρόβλημα, λόγω αδυναμίας περαιτέρω χειρισμού. Όντας προβληματισμένοι και κουρασμένοι από τις κλιμακούμενες εντάσεις, ψάχνουν γρήγορες λύσεις πρακτικού τύπου, ώστε το παιδί που εμφανίζει το «πρόβλημα» να «επανέλθει» στα φυσιολογικά και αποδεκτά, για τους ίδιους, επίπεδα και να υπάρξει μια ει δυνατόν άμεση αποκατάσταση της ηρεμίας στο εκάστοτε περιβάλλον.

Έτσι, η στάση και το αίτημά τους, κατά την πρώτη –κυρίως– επίσκεψη, έγκειται στο να περιγράψουν την «προβληματική» συμπεριφορά, ο ειδικός ψυχικής υγείας να εντοπίσει την αιτία και να δώσει συμβουλές χειρισμού αποτελεσματικές από την πρώτη εφαρμογή τους. Και αυτό ενέχοντας, συνήθως, την ελάχιστη απαιτούμενη συμμετοχή των ίδιων και απαλλαγμένο από την οπτική της διερεύνησης προσωπικών πρακτικών ή την ενδεχόμενη αλλαγή κατεύθυνσης νοοτροπίας γονεϊκού ρόλου.

Όταν όμως η στάση των ενδιαφερομένων προσδιορίζεται από τα παραπάνω, τότε η θέση και η δουλειά του ειδικού ψυχικής υγείας δεν ξεκινάει από τη γνωριμία, αλλά από μερικά βήματα πιο πίσω, τα οποία οφείλουν να καλυφθούν συνδυάζοντας εύθραυστα τη διακριτικότητα, το σεβασμό και την αποτελεσματικότητα ταυτόχρονα. Έτσι, ώστε να γίνει κατανοητό το τι είναι η συμβουλευτική γονέων, για την οποία έρχονται, αλλά και το πώς μπορεί να τους βοηθήσει.

Λέξεις-Κλειδιά: γονεϊκός ρόλος, συμβουλευτική γονέων

Abstract

Most of the parents who ask for counseling actually look for clear guide lines of how to cope with a situation which has become a problem due to their inability to handle it further more. Being concerned and tired of the escalated tension they seek quick and practical solutions so the “problematic” child to “bounce back” to a normal and acceptable -to them- behavior and also to achieve an immediate reinstatement of tranquility in every milieu.

Thus, their attitude and request, in -mainly- the first visit, lie in describe the “problematic” behavior, the mental health specialist detect the causes of it and then provide them with handling advises of immediate effectiveness. And all these including usually their minimum needed involvement and exempted from the standpoint of examine personal practices or the possible change of their own parental mentality.

But when the interested ones have a similar attitude, then the job of mental health specialist and the whole process can't start from the base of acquaintanceship, but some stages before, which should be filled with a delicate and concurrent compound of tact, respect and effectiveness. Thus, parental counseling can be both approachable in understanding and accessible in usefulness, which is the main desideratum.

Keywords: parental counseling, parental mentality

Όλοι οι άνθρωποι είναι επιφορτισμένοι, συνειδητά ή ασυνείδητα, με διάφορες στερεοτυπικές εικόνες κάθε πτυχής της υπόστασής τους (προσωπικής, κοινωνικής, επαγγελματικής κτλ.). Μια τέτοια πτυχή είναι και ο γονεϊκός ρόλος, διαμέσου του οποίου επενδύουν με τις αντίστοιχες στερεοτυπικές εικόνες τόσο τους ίδιους ως γονείς όσο και το παιδί τους. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δε, η στερεοτυπική σκέψη χαρακτηρίζει και τα όνειρα και τις προσδοκίες των γονέων, τα οποία βρίσκονται αλληλένδετα με το -κατά τον όρο- «φαντασιωτικό μωρό» που συνοδεύουν τον γονεϊκό ρόλο, πολλές φορές πολύ πριν το στάδιο απόκτησης ενός παιδιού.

Αυτό σημαίνει πως οι περισσότεροι μέλλοντες γονείς σχηματίζουν διάφορες εικόνες ως εκπεφρασμένες ή μη επιθυμίες για το παιδί που πρόκειται να αποκτήσουν και για κάθε τι που το αφορά συγκεκριμένα και αν όχι πιο πριν, τουλάχιστον από τη μέρα που θα το κρατήσουν στα χέρια τους. Κάθε γονέας φαντάζεται πως θα έχει το ιδανικά τέλειο παιδί σε συμπεριφορά, σε χαρακτήρα, σε ευφυΐα, σε εμφάνιση, σε επιτεύξεις και επιδόσεις, σε κάθε πτυχή. Κάθε γονέας γνωστικά γνωρίζει και αποδέχεται τις δυσκολίες και τις προκλήσεις της ανατροφής και διαπαιδαγώγησης ενός παιδιού, βιωματικά όμως η μη πραγματοποίηση των ιδανικών καταστάσεων και των στερεοτυπικών εικόνων και η σύγκρουσή τους με την καθημερινότητα είναι αυτές που δημιουργούν τις πρώτες ρωγμές στο φαντασιωτικό και κατά συνέπεια τις πρώτες ρήξεις τόσο με τον εαυτό όσο και με το κοινωνικό περιβάλλον του γονέα.

Καθώς, λοιπόν, η πραγματικότητα διαφοροποιείται από το ιδανικό, διαμορφώνει μια άλλη εικόνα γονεϊκού ρόλου και συνοδών καταστάσεων. Και είναι συνήθως τότε που οι γονείς αρχίζουν να αισθάνονται την ανάγκη να αναζητήσουν τρόπους να κλείσει η ψαλίδα μεταξύ αυτού που είχαν ως νοερή εικόνα και αυτού που βιώνουν ή βλέπουν να εξελίσσεται. Επειδή, όμως, η επίτευξη των προσδοκιών και η υλοποίηση των επιθυμιών είναι ισχυροί παράγοντες κινητοποίησης του ανθρώπου, τα πρώτα βήματα αυτής της αναζήτησης κατευθύνονται σε μεγάλο ποσοστό προς τις καταλληλότερες μεθόδους ανατροφής του «τέλειου» παιδιού. Ψάχνουν δηλαδή δράσεις που θα φέρουν το κατ' εκείνους αποδεκτό αποτέλεσμα, αφήνουν στιγμήν δεν επέρχεται αυτόματα, έτσι ώστε να κλείσουν την ψαλίδα προς τη δική τους πλευρά. Ψάχνουν μεθόδους για να μπορούν να γνωρίζουν και ως εκ τούτου να ελέγχουν τα όσα δύνανται να παρουσιαστούν ως φυσιολογικά ή αποκλίνοντα συμπτώματα κατά τη διάρκεια των αναπτυξιακών φάσεων του παιδιού τους.

Και ενώ οι γονείς προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ της σύγκρουσης πραγματικού και ιδεατού και της σύγκρουσης εαυτού και κοινωνικού περιγύρου, το παιδί μεγαλώνει, σε παράλληλο χρόνο, σε αυτούσιες συνθήκες και καταστάσεις καθημερινότητας, τις οποίες βιώνει με άκρως ρεαλιστικό τρόπο εισπράττοντας πολλές φορές τη δυστοκία του ενήλικου περιβάλλοντος στη δημιουργία ασφαλών και συνεπών πλαισίων. Σε αυτή την παράλληλη συμπόρευση όμως, έρχεται κάποια στιγμή που οι γονείς συνειδητοποιούν, σχεδόν ξαφνικά, ότι το παιδί έχει αποκτήσει άποψη και θέση εαυτού. Με ποικίλα ερεθίσματα ως αφορμές, τους αποδεικνύεται ότι είναι ικανό, και μάλιστα πολύ νωρίτερα από ό,τι οι ίδιοι θα περίμεναν, να διακρίνει τα δεδομένα των περιστάσεων και να τοποθετείται επιτυχώς σύμφωνα με αυτά, να προσαρμόζεται και να ανταποκρίνεται, ίσως και καλύτερα από τους ίδιους, στις αναπτυξιακές προκλήσεις της ζωής του, να συμβαδίζει με την εποχή του προσπερνώντας τη γονεϊκή παρέμβαση, όπου αυτή αδυνατεί να πράξει το ίδιο.

Ευρισκόμενοι, λοιπόν, αντιμέτωποι με καταστάσεις που δυσκολεύονται να χειριστούν περαιτέρω, οι γονείς απευθύνονται όλο και πιο συχνά σε κάποιον ειδικό ψυχικής υγείας για συμβουλές, χωρίς αυτό να είναι πλέον τόσο επονεϊδιστο όσο παλαιότερα. Η παρουσία τους, όμως, δε συνεπάγεται αυτόματα και την υιοθέτηση

κατάλληλου αιτήματος ή ορθής στάσης απέναντι στον ειδικό και στη συμβουλευτική γενικότερα. Είναι πολύ σημαντικό το «πώς» και το «γιατί» της προσέλευσής τους αφ' ενός γιατί δύναται να φανερώσει τη νοοτροπία τους ως προς το γονεϊκό τους ρόλο και αφ' ετέρου γιατί έχει άμεσο αντίκτυπο στη σχέση που θα διαμορφωθεί με τον ειδικό και στην πορεία της συνεργασίας τους.

Όπως είναι αναμενόμενο, υπάρχουν πολλές κατηγορίες γονέων που καλύπτουν όλο το φάσμα του συνεχούς όσο αφορά στη στάση και στη νοοτροπία τους. Υπάρχουν γονείς που προσεγγίζουν την όλη διαδικασία της συμβουλευτικής χωρίς να είναι εκ προοιμίου τοποθετημένοι σε παγιωμένες απόψεις «σωστής γονεϊκότητας», αλλά εκ του αντιθέτου δεκτικοί και πρόθυμοι να ακούσουν ακόμα και πράγματα που μπορεί να καταρρίψουν ή έστω να συγκρουστούν με ποικίλες ιδέες και όχι να επιβεβαιώσουν απαραίτητα τις ήδη υπάρχουσες.

Υπάρχουν γονείς που αντιλαμβάνονται εγκαίρως ότι οι τρόποι επικοινωνίας που είχαν ή ήξεραν δεν αποδεικνύονται επαρκώς αποτελεσματικοί στις διαρκώς εξελισσόμενες συνθήκες και αναζητούν τόσο να κατανοήσουν τις αιτίες που αυτό συμβαίνει όσο και να βρουν νέες διόδους επαφής με το παιδί τους. Υπό αυτό το πρίσμα το αίτημά τους προσανατολίζεται στο να προσαρμόσουν οι ίδιοι το γονεϊκό τους ρόλο και σε αυτό είναι που θέλουν την αρωγή του ειδικού. Αντίθετα, υπάρχουν γονείς που επιθυμούν -και ως εκ τούτου ζητάνε- να είναι το παιδί αυτό που θα προσαρμοστεί στις δικές τους προσδοκίες, με συνέπεια η συμβολή του ειδικού να μεταφράζεται στα μάτια τους ως διορθωτική παρέμβαση. Η στάση τους, δηλαδή, χαρακτηρίζεται από την εντύπωση ενός επαγγελματία, ο οποίος, αφού κατανοήσει και ει δυνατόν εγκρίνει τις απαιτήσεις τους, θα διαμορφώσει το παιδί ώστε να πορεύεται σύμφωνα με αυτές χωρίς να παρεκκλίνει των αποδεκτών πλαισίων. Η νοοτροπία αυτή πολύ συχνά αποδεικνύεται δυσλειτουργική, καθώς στην πλειοψηφία των περιπτώσεων καθίσταται μη πραγματιστική και γι' αυτό ανέφικτη προς υλοποίηση.

Ακόμα, υπάρχει μια πολύ σεβαστή μερίδα γονέων που αποδίδει στον ειδικό ψυχικής υγείας μια «μαγική» ταυτότητα, εξαιτίας της οποίας η έλευση στο γραφείο του συνοδεύεται από την ενδόμυχη ελπίδα ενός «θαύματος». Είναι συνήθως οι γονείς που για διάφορους λόγους αισθάνονται εξαντλημένοι από την προσπάθεια διαπαιδαγώγησης ενός χαρακτηριζόμενου δύσκολου ή δύστροπου παιδιού και έχοντας δοκιμάσει, εκ του αποτελέσματος ανεπιτυχώς, κάθε όπλο της φαρέτρας τους καταλήγουν στον ειδικό ως τον από μηχανής θεό. Το προεξάρχον στοιχείο της τοποθέτησής τους μοιάζει με ένα κράμα παραίτησης και απελπισίας, εναποθέτοντας τις ελπίδες τους σε μια έξωθεν παρέμβαση που θα εξαφανίσει το πρόβλημα και θα ανακουφίσει τους ίδιους άμεσα. Για τους γονείς αυτούς η δυνατότητα να ακούσουν ενεργητικά και ενδεχομένως να προβούν σε μια αλλαγή κατεύθυνσης νοοτροπίας γονεϊκού ρόλου συνήθως καθορίζεται από το επίπεδο της κούρασης που νιώθουν και την αυτοεικόνα που έχει δημιουργηθεί ως εκείνη τη στιγμή.

Υπάρχουν γονείς πολλών και διαφόρων κατηγοριών, σκοπός της παρουσίασης αυτής όμως δεν είναι να τις καλύψει όλες, αλλά μέσα από κάποιες ενδεικτικές αναφορές, όπως είναι οι προαναφερθείσες, να δοθεί ένα στίγμα αντιμετώπισης της συμβουλευτικής προσδιορισμένο χρονικά έως το σήμερα, αλλά και ένα άνοιγμα σε μια πρόταση για μια προσέγγιση ουσιαστικότερης αξιοποίησής της. Υπό τη θέαση της συμβουλευτικής ως εργαλείου καθίσταται κατανοητό ότι υπάρχει ένα ευρύ φάσμα χρήσης της, με κύριο ζητούμενο όμως την κάθε φορά αποτελεσματικότερη. Και αυτό που φαίνεται να μπορεί να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση είναι η καθαρή τοποθέτηση των ρόλων.

Ρόλος της συμβουλευτικής δεν είναι να αποτελέσει πλαίσιο παρηγοριάς στις εκδραματισμένες δυσκολίες των γονέων, ρόλος του ειδικού δεν είναι να αποτελέσει

τη σύμμαχο δύναμη καταπολέμησης των κακώς κειμένων και πεπραγμένων από πλευράς του παιδιού, ρόλος του γονέα δεν είναι να απαιτεί την πλήρη και πολλές φορές άνευ όρων συμμόρφωση παιδιού και ειδικού στις δικές του προσδοκίες, ρόλος του παιδιού δεν είναι να αποτελεί τον στόχο εναντίον του οποίου θα βάλουν τα πανταχόθεν πυρά.

Αντίθετα, ρόλος της συμβουλευτικής είναι να αποτελέσει τη δίοδο προς μια νέα οπτική των καταστάσεων, ρόλος του ειδικού είναι να βοηθήσει το γονέα να προσεγγίσει αυτή την οπτική ώστε να καταφέρει να δει μέσα από τα μάτια του παιδιού του, ρόλος του γονέα είναι να έχει ευέλικτη σκέψη για να μπορεί να προσαρμόζεται σε ενδεχόμενες αλλαγές και να εγκαταλείπει άκαρπες θέσεις, ρόλος του παιδιού είναι να καταδεικνύεται πολύτιμος συνεργάτης και συνδεδεμένος κρίκος όλων των προσπαθειών προς τη βελτίωση των συνθηκών, που οδήγησαν το γονέα στην πόρτα του ειδικού εξ' αρχής.

Όταν και αν αυτοί οι ρόλοι μπορέσουν να αποτελέσουν κοινώς αποδεκτό παρονομαστή, τότε η όλη διαδικασία δύναται να ωφελήσει στο μέγιστο δυνατό όλους τους εμπλεκόμενους συμπεριλαμβανομένου και του ειδικού, ο οποίος μέσα από κάθε συνεργασία έχει την ευκαιρία να γίνει πιο έμπειρος ως επαγγελματίας και καλύτερος ως άνθρωπος. Φυσικά τα μεγαλύτερα οφέλη είναι αυτά που μπορεί να αποκομίσει ο γονέας βελτιώνοντας τα στοιχεία του γονεϊκού του ρόλου στην προσπάθεια να δει, να γνωρίσει και να αντιμετωπίσει με άλλο τρόπο το παιδί του και τη μεταξύ τους σχέση. Αυτή είναι μια προσπάθεια που συνήθως ανοίγει παράθυρο σε έναν τελείως διαφορετικό κόσμο, καθώς, εκτός από τον μονοδιάστατο των ενηλίκων που είχε συνηθίσει, μαθαίνει να κοιτάει και μέσα από αυτόν των παιδιών.

Η ματιά μέσα από το ρόλο του παιδιού είναι ικανή να απαντήσει σε πολλά ερωτήματα του γονέα και να προσφέρει ερμηνείες για συμπτώματα ή συμπεριφορές που μπορεί να έμοιαζαν ανεξήγητα ή να αποδίδονταν αβίαστα σε χαρακτηριστικά όπως το πείσμα, η ανυπακοή, ο εγωισμός, η ανωριμότητα κτλ. Μια άλλου τύπου ανάγνωση, όμως, επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση της πραγματικότητας και της αλήθειας που βιώνει το παιδί. Και αυτή ξεκινάει από το ότι το παιδί αντιλαμβάνεται και αποκωδικοποιεί το περιβάλλον του πολύ νωρίτερα από ό,τι ο γονέας αρχίζει να υποψιάζεται. Ήδη από την εμβρυϊκή φάση ακόμα, είναι ικανό να αφογκράζεται τις εναλλαγές στη διάθεση και στην εν γένει ψυχοσυναισθηματική κατάσταση της μητέρας του και να αντιδρά σε αυτές, κάτι που επικοινωνεί με τις «ποιοτικά» διαφορετικές κλωτσιές που της δίνει μέσα από τον σάκο.

Η ικανότητα αυτή μετατρέπεται σε δυνατότητα να «διαβάσει» το ενήλικο περιβάλλον αφής στιγμής εισέρχεται στη βρεφική φάση της ανάπτυξής του, κάτι που δύναται να χαρακτηριστεί ως ένστικτο επιβίωσης διαμέσου του οποίου το παιδί, ως νεογέννητο ακόμα, δημιουργεί και εξελίσσει τρόπους ικανοποίησης των αναγκών του. Μοιάζει σα να μη μπορεί να γίνει αλλιώς, παρά να καταφέρει να κατανοήσει στο μέγιστο δυνατό σημείο και στον ελάχιστο δυνατό χρόνο τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις φιγούρες φροντίδας, από τις οποίες βρίσκεται να εξαρτάται. Αυτό όμως δίνει στο παιδί ένα ισχυρό προβάδισμα στην κατανόηση της άλλης πλευράς, με αποτέλεσμα το αρχικό ζητούμενο της επιβίωσης γρήγορα να συμπληρώνεται ή και να αντικαθίσταται πλήρως από την επίτευξη και επιβολή προσωπικών ορίων και τοποθετήσεων του παιδιού. Η εν λόγω διαδικασία όμως πολύ συχνά αργεί σημαντικά να γίνει αντιληπτή από τους γονείς, καθώς τείνουν να θεωρούν το βρέφος ή το νήπιο πολύ μικρό για να αναπτύσσει τέτοιου είδους δεξιότητες.

Η σκέψη αυτή βέβαια κάθε άλλο παρά ρηξικέλευθη ή απρόσιτη είναι αν ο γονέας ξεφύγει από τα πλαίσια του ρόλου του και με τη βοήθεια του ειδικού υιοθετήσει για λίγο αυτόν του παιδιού, ώστε να δει την όλη κατάσταση και από την

άλλη πλευρά. Θα διαπιστώσει τότε ότι το βρέφος έρχεται σε έναν κόσμο έτοιμο, δομημένο και αποτελούμενο από κανόνες ενηλίκων που οι γονείς τους ξέρουν, ενώ το ίδιο όχι. Μεγαλώνει σε περιβάλλον που για μεγάλο χρονικό διάστημα το σύνολο των πληροφοριών το κατέχουν οι ενήλικες και μάλιστα πολλές φορές με την υπόσταση του κεκτημένου ή αυτονόητου για εκείνους, αλλά όχι για το ίδιο. Βιώνει μια καθημερινότητα που σε αρκετές πτυχές της η συνέχεια δεν είναι καθόλου δεδομένη, καθώς δε μπορεί να είναι σίγουρο για το αν οι δράσεις της μιας μέρας θα επηρεάσουν την τροφή, τη στέγη, το παιχνίδι, την αγκαλιά της επόμενης, κάτι που για τους γονείς αποτελεί αδιαμφισβήτητη βάση.

Έχοντας λοιπόν τεράστια αγωνία επιβίωσης και ένα διαρκές αίσθημα ανασφάλειας, δεν έχει άλλη λύση από το να προσπαθεί να ισορροπήσει πολύ εύθραυστα μεταξύ αυτού που νιώθει ότι θέλει το ίδιο και αυτού που νιώθει ότι θέλουν οι γονείς του για ή/και από το ίδιο. Η ανασφάλεια του παιδιού όμως είναι μια πολυπαραγοντική μεταβλητή, η οποία, εν συναρτήσει με τις εκάστοτε συνθήκες και τα χαρακτηρισιολογικά στοιχεία του παιδιού, μπορεί να είναι η γενεσιουργός αιτία πολλών δύσκολων καταστάσεων ή συγκρούσεων στην καθημερινότητα μιας οικογένειας. Και είναι αυτές ακριβώς που, όταν δε μπορούν να τύχουν περαιτέρω χειρισμού προκειμένου να ελεγχθούν ή να εξαλειφθούν, οδηγούν τους γονείς στην αναζήτηση βοήθειας μέσω της συμβουλευτικής. Και είναι τότε που ο ειδικός ψυχικής υγείας πρέπει να συστήσει στους γονείς την παραπάνω αλήθεια και να τους προτείνει να παραμερίσουν την προσδοκία και ίσως απαίτηση να είναι το παιδί αυτό που θα «διορθωθεί», προκειμένου να μπορέσουν να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν τα γεγονότα με τρόπο που να συμβάλλει τόσο στην αναγνώριση των αναγκών του παιδιού όσο και στη δημιουργία αισθήματος και πλαισίου ασφάλειας.

Φυσικά αυτό δεν είναι πάντα ούτε τόσο απλό ούτε τόσο εύκολο για τους γονείς, γιατί προϋποθέτει πως πρέπει να καταφέρουν να δουν και να δράσουν έξω από τα στεγανά της εγκαθιδρυμένης σκέψης τους και να αρχίσουν να αποδέχονται το παιδί τους ως αυτόνομη προσωπικότητα που διεκδικεί την αυτάρκη ύπαρξή του. Κάτι τέτοιο βέβαια είναι ισχυρό πλήγμα στη ναρκισσιστική πλευρά που φέρει ο γονεϊκός ρόλος και συνήθως καταδεικνύει την αμφισημία του, καθώς σε πλείστες περιπτώσεις η πολύπτυχη ανάπτυξη του παιδιού δημιουργεί αμφιθυμικά συναισθήματα στους γονείς και ιδιαίτερα στη μητέρα, ως βασικής τροφού. Έτσι, το λεγόμενο «καλό του παιδιού», που εμφανίζεται ως αυτονόητο ζητούμενο, προσκρούει πολλές φορές σε αδύναμα ή μη αναγνωρισμένα κομμάτια του γονεϊκού ρόλου, τα οποία συνειδητά ή ασυνειδητά μπορεί να αποτελέσουν εμπόδια στην ευελιξία της σκέψης και στην προσαρμοστικότητα του γονέα. Και επειδή για τον καθένα είναι πολύ δύσκολο να παραδεχτεί και να δουλέψει άβολες αλήθειες, όταν έρχεται η στιγμή, που λόγω καταστάσεων καθίσταται απαραίτητο, να ειπωθούν και να ειπωθούν τα πράγματα αλλιώς, εγείρεται ως αυτόματος μηχανισμός άμυνας η μετάθεση της δουλειάς και της αλλαγής στην έτερη πλευρά.

Στην περίπτωση της δυάδας γονέα – παιδιού, το τελευταίο είναι ο αδύναμος κρίκος και ο πιο εύκολος στόχος εις βάρος του οποίου θα δημιουργηθούν οι περισσότερες απαιτήσεις αναλόγως ή και ανεξαρτήτως της αναπτυξιακής του φάσης. Ο παράγοντας της ηλικίας του παιδιού όμως είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς τα περιθώρια που έχουν οι γονείς για να δουν και να πράξουν αλλιώς δεν είναι πάντα το ίδιο ελαστικά. Ιδιαίτερα δε όσο το παιδί οδεύει προς την εφηβεία, όπου όλες οι μέχρι τότε εμπειρίες επαναδιαπραγματεύονται με σκοπό να τοποθετηθούν οριστικά, τόσο πιο επιτακτικό γίνεται για τους γονείς το να εξασφαλίσουν την ομαλή μετάβαση σε αυτή μέσα από την κατά το δυνατόν καλύτερη αυτοεικόνα του παιδιού.

Αυτή η ζωτικής σημασίας αλληλεπίδραση όταν, με τη συμβολή του ειδικού ψυχικής υγείας, ειδωθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των πτυχών της, προκαλεί ποικίλες αντιδράσεις στους γονείς. Ανοίγει ένα νέο τρόπο σκέψης που τους βοηθάει μεν να γνωρίσουν και να ερμηνεύσουν βαθύτερα το παιδί τους, τους φέρνει αντιμέτωπους όμως με προκλήσεις οι οποίες εγείρουν κλυδωνισμούς. Και αυτό γιατί ο κάθε γονέας ξεχωριστά πρέπει να αντέξει το να επανασυσταθεί -ως ένα σημείο- και εκ των υστέρων να επανασυστηθεί τόσο με τον εαυτό του όσο και με το εγγύτερο ή ευρύτερο περιβάλλον, προκειμένου να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στα νέα δεδομένα του ρόλου του. Η διαδικασία αυτή μοιάζει απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ανταπόκριση στις προκλήσεις των καταστάσεων, δεδομένου ότι η σχέση με το παιδί και οι δυναμικές που αναπτύσσονται δεν εξαντλούνται στις πρώιμες φάσεις της ανάπτυξής του, αλλά καταλαμβάνουν όλο το φάσμα της εξελισσόμενης πορείας του. Οφείλει, δηλαδή, να γίνει αντιληπτό από πλευράς των γονέων ότι το ζητούμενο δεν είναι η πρόσκαιρη υπερπήδηση του όποιου υφάλου τους οδήγησε στη συμβουλευτική, αλλά με αφορμή αυτόν να γνωρίσουν αφ' ενός τις αιτίες δημιουργίας αντίστοιχων «προβλημάτων» και αφ' ετέρου να χτίσουν μια βάση σκέψης και τοποθέτησης, που θα τους επιτρέπει να βρίσκουν κάθε φορά τους καταλληλότερους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Κάτι τέτοιο βέβαια έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αγχογόνο για τους γονείς, πολλοί εκ των οποίων τείνουν να πιστεύουν -αρχικά τουλάχιστον- πως η προσέγγιση της εν λόγω διαδικασίας υπό το πρίσμα και της αντίστοιχης νοοτροπίας είναι μη προσβάσιμη ή απαιτεί ιδιαίτερες δυνάμεις και δεξιότητες. Αυτό, είτε προέρχεται από βαθύτερο ειλικρινή φόβο προσωπικής αδυναμίας είτε προβάλλεται ως συνειδητός ή ασυνείδητος μηχανισμός άμυνας, προκειμένου να προστατευθεί η αυτοεικόνα τους ως γονέων, είναι ένα από τα πρώτα βήματα πάνω στα οποία πρέπει να κινηθεί ο ειδικός ψυχικής υγείας με ιδιαίτερα διακριτικό τρόπο. Και αυτό γιατί είναι μεν απαραίτητη η καθαρή τοποθέτηση των θέσεων, ώστε να επιτευχθεί αγαστή συνεργασία, είναι όμως και πολύ εύθραυστα τα όρια της τελευταίας, ιδιαίτερα όταν για τη μια πλευρά, αυτή των γονέων, διακυβεύονται κομμάτια διαφόρων πτυχών της υπόστασής της.

Ο ειδικός, λοιπόν, οφείλει να εντοπίζει τα σημεία που ενδέχεται να κλονίσουν τις ισορροπίες και, κατά το δυνατόν, να τα προλάβει, διασκεδάζοντας τις όποιες λανθασμένες εντυπώσεις προβάλουν οι γονείς. Οφείλει, δηλαδή, να κρατάει τόσο το «πρόβλημα» όσο και τη «λύση» του σε πραγματιστικά επίπεδα και να δουλεύει παράλληλα και πάντα μέσα στα πλαίσια της συμβουλευτικής με κάθε κομμάτι του γονεϊκού ρόλου που μπορεί πιθανώς να αποτελέσει μέρος της προσέγγισης που θέλει να συστήσει. Αυτό σημαίνει πως εκείνος είναι υπεύθυνος για να κατευθύνει την πορεία της συνεργασίας και να οδηγεί τους γονείς με σταθερότητα μέσα από τα απαιτούμενα στάδια εξασφαλίζοντας τα μέγιστα δυνατά οφέλη τόσο για τους ίδιους όσο και για το παιδί, που αποτελεί κέντρο και στόχο της συμβουλευτικής κάθε φορά.

Έτσι και υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις να πληρούνται, η συμβουλευτική γονέων δύναται να αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο, το οποίο, με ορθό χειρισμό από πλευράς του ειδικού και πρέπουσα αντιμετώπιση από πλευράς των γονέων, είναι ικανό να προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες. Η κυριότερη από αυτές είναι το να δείξει στους γονείς πως ο γονεϊκός ρόλος δεν πρέπει να είναι μια παγιωμένη και αποκρυσταλλωμένη ταυτότητα, αλλά αντίθετα μια διαρκώς εξελισσόμενη που οφείλει να αντέχει την αμφισβήτηση και την επαναδιαπραγμάτευση όπου κρίνεται απαραίτητο. Όσο δύσκολο και αν ηχεί αυτό, εν τούτοις αποδεικνύεται μονόδρομος στην προσπάθεια για δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου αποδοχής και

εμπιστοσύνης, μέσα στο οποίο θα αναπτυχθεί υγιώς και συμβαδίζουσα με τα εκάστοτε προσωπικά και κοινωνικά δεδομένα η προσωπικότητα του παιδιού.

Βιβλιογραφία

Nelson-Jones, R. (2009). *Βασικές Δεξιότητες Συμβουλευτικής. Ένα εγχειρίδιο για βοηθούς*. Αθήνα: Πεδίο

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2011). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση* (αναθ. έκδ.). Αθήνα: Πεδίο.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2011). Η συμβουλευτική ψυχολογία την Ελλάδα σήμερα. *Hellenic Journal of Psychology*, 8(3), 266-268.

Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2012). *Συμβουλευτική Ψυχολογία* (αναθ. εκδ.) Αθήνα: Πεδίο.

Σταλίκας, Α. & Μερτίκας, Α. (2004). *Η Θεραπευτική Συμμαχία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.